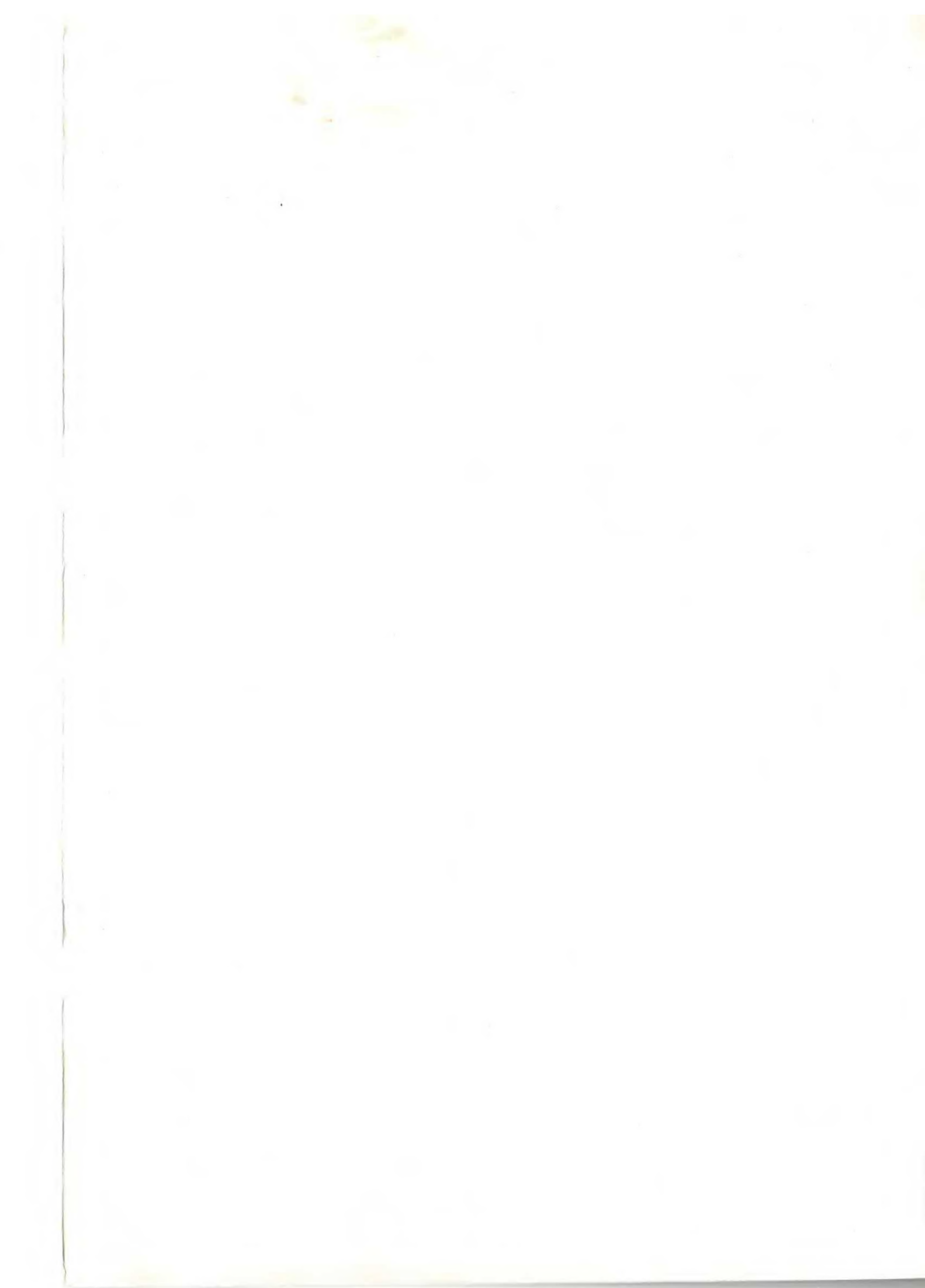

التجويز
اشرف

TEDŽVID

PRAVILNO UČENJE KUR-ANA

Sarajevo, 1980.

IZDAVAČ:

Starješinstvo Islamske zajednice
za Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku i Sloveniju

ZA IZDAVAČA:

Abdurahman Hukić

TIRAŽ:

4.000 primjeraka

ŠTAMPA:

NIŠP "Oslobođenje" – Sarajevo

ZA ŠTAMPARIJU:

graf. inž. Petar Skert

التجويز
اشرف

TEDŽVID

PRAVILNO UČENJE KUR-ANA

Sarajevo, 1980.

O TEDŽVIDU

Jasno izgovorena riječ pretpostavlja i jasno i razgovjetno izgovorene glasove od kojih je riječ sastavljena. Ako je riječ ili rečenica stranog jezika onda se moramo potruditi da tačno naučimo izgovarati i one glasove tog jezika kojih, možda, nema u našem jeziku. Inače možemo dobiti drugi, a izgubiti željeni smisao tih riječi.

Ako želimo npr. pravilno izgovarati riječi arapskog jezika onda moramo naučiti pravilno izgovarati osam glasova kojih nema nikako u našem jeziku, a to su: ع , ظ , ط , ض , ص , ذ , ح , ث . Moramo takođe naučiti razlikovati arapske glasove: و , ا , ك , ق , ح , غ od naših glasova g, h, k, v, koji imaju neku međusobnu sličnost, ali i veću razliku nego što je npr. kod nas između glasova ć i č; đ i dž.

Koliko god vježbe i pažnje treba posvetiti posve novim glasovima, isto toliko pa i više treba posvetiti pažnje razlikovanju nekih naših i arapskih glasova upravo zato što imaju neku sličnost pa ih se lako poistovjećuje u izgovoru. Naš glas "s" npr. odgovara arapskom "س" ali bez dovoljno pažnje često se poistovjećuje sa glasovima ص i ث koji imaju druga svojstva i ishodišta, ali i bliskost u izgovoru. Tako i naši glasovi "t" i "d" odgovaraju arapskim ت i د

ع i ا ali se poistovjećuju sa arapskim ط i ض. Izjednačuju se i glasovi ا i ع naročito ako stoji jedan do drugog. Na primjer, u riječi euzu اَعُوذُ. Uči se i يَمْلُونَ mjesto يَغْلَمُونَ itd. Naš glas "h" npr. blizak je, ali nije identičan, sa arapskim glasom "هـ" ali ga poistovjećujemo sa mnogo grlenijim arapskim glasovima ح i خ.

Za ovladavanje posebnih glasova u arapskom i razlikovanje u izgovoru sličnih našim, potrebno je pored učitelja i stalna pažnja, vježba i samokontrola, kako ne bi dolazilo do pogrešnog izgovaranja, a time i neželjenog pa i suprotnog značenja izgovorenih riječi. Prema tome, pravilno učenje Kur'ana a. š., iziskuje prvenstveno pravilno izgovaranje posebnih arapskih glasova i strogo lučenje razlika u izgovoru između naših i našim sličnih arapskih glasova. To znači poznavati i znati razlikovati svojstva glasova sifatul-huruf صِفَاتُ الْحُرُوفِ i mjesta ishodišta i nastajanja tih glasova, meharidžul-huruf مَخَارِجُ الْحُرُوفِ

Šta znači pogrešno izgovaranje ovih glasova u arapskom jeziku općenito, a u učenju Kur'ana a. š. posebno, pokazaće nam analiza jednog primjera. Uzmimo dva kratka ajeta iz sure El-feleq koju često učimo i slušamo: قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ Glasove "عو" zamjenjujemo često sa našim dugim vokalom "u" a da se pri tome i ne čuje glas "ع". Glas "ذ" zamjenjujemo sa glasom "ز" jer je identičan našem "z". Dakle, umjesto "اَعُوذُ" što znači "sačuvaj me" izgovaramo "اَاوُزُ" što, po svoj prilici, ne znači ništa. U jednoj riječi smo pogrešno izgovarali dva glasa, a pokvarili bi njeno značenje i sa pogrešno izgovorenim samo jednim glasom. Preslušajmo se, kako izgovaramo glas "ق" kad izgovaramo riječi بِرَبِّ الْفَلَقِ izgovaramo ga najčešće, jer je sa kesretom kao da je napisano بِرَبِّ الْفَلَكِ, a riječi el-feleq اَلْفَلَقُ i el-felek اَلْفَلَكُ različite su i po značenju. Glas "خ" krupni i grleni arapski glas u riječi خَلَقَ zamjenjujemo najčešće sa glasom "ح" (bez tačke). خَلَقَ međutim, znači "stvorio je" a حَلَقَ "obrijao je".

Iz izloženog se vidi da je izgovor glasova presudan u učenju Kur'ana a.š. Nauka o pravilnom učenju Kur'ana a.š. zove se **tedžvid**. Međutim, kod nas u praksi, a najčešće i u pisanim pravilima tedžvida ne tretiramo i malo vodimo računa o pravilnom izgovoru glasova, na šta smo ukazali u gornjem primjeru. Više se zanimamo i u učenju Kur'ana i u pisanju tedžvida drugim dijelom tedžvidskih pravila, koja se uglavnom bave međusobnim odnosima glasova: meddovi, ihfai, idgami, izhari ili naknadni svojstvima samo nekih glasova (sifatul-'aridah) **صِفَاتُ الْعَارِضَةِ** kao hukmur-rai, kalkale, lafzatullah. Skoro nikako se ne tretiraju pravila meharidžul-hurufi ve sifatuha **مَخَارِجُ الْحُرُوفِ وَ صِفَاتُهَا** u pisanim tedžvidima. Međutim, ako uzmemo naše učenje Kur'ana a.š. u namazu gdje nam je jedan od farzova (kiraet) **قِرَاءَةٌ** učenje u Kur'anu a.š., vidjećemo da je težište pravilnog učenja upravo u samom izgovoru osnovnih svojstva glasova kur'anskih riječi. Obzirom da u namazu učimo ubrzano i tiho, toliko da samo sebe možemo čuti, izostavljamo praktično sva druga pravila (ihfae, idgame i dr.) a držimo se (uz meddi tabi'iju) samo pravilnog izgovora suglasnika. Ostaje nam dakle da smo dužni naučiti kao minimum bar sure "Fatihu" i još jedno kratko sure potpuno pravilno u gornjem smislu izgovora glasova kako ne bismo dovodili u pitanje naše pravilno učenje Kur'ana a.š. u namazu.

I pored svih gornjih napomena u vezi pravilnog učenja Kur'ana a.š. izvjesni neskladi, prenaglašavanje, pretjerivanje u primjeni nekih pravila mogu takođe utjecati negativno na pravilno učenje Kur'ana a.š., zavisno od stepena nedotjeranosti ili pretjerivanja.

Nesklad npr. u meddovima i njihovim produživanjima mimo pravila i tempa kojim se uči, takođe ne priliči lijepom učenju ako ga i ne kviri. Čujemo neki puta npr. nejednako otezanje meditabi'ija. Naročito to dolazi do izražaja, ako su negdje pri kraju ajeta, gdje se prekida učenje. Npr. ako se uči **خَيْرًا بَصِيرًا** pa se završi, drugi meditabi'i u **بَصِيرًا** će se duže otegnuti nego onaj u **خَيْرًا**

a treći će još duže nego drugi i tako će se sva tri otegnuti nejednako. Ponašamo se u tom slučaju kao da je obavezno na kraju ajeta što duže otegnuti pa makar to bilo mimo svih pravila.

Lijepo i skladno učenje čini i ujednačeno zadržavanje na ihfaima i idgamima sa gunnom i na tešdidu na glasovima "m" i "n" م i ن dok zadržavanje na tešdidima drugih glasova, više nego što treba za udvostručeni glas, čini nesklad. Pravilno je npr. da se čuju glasovi kalkale ق، ط، ب، ج، د kada su sakin, jer bi se inače mogli zagubiti u izgovoru. Međutim prave se suvišni glasovi i kvari lijepo učenje ako odskaču kod drugih glasova kad su sakin. U svim drugim glasovima sa sukunom treba da glas zamre na svom ishodištu, prije nego se otvore usta za drugi glas. Čujemo npr. kada se prouči "Minhum" مِنْهُمْ da odskače i "n" i "m" ن i م jer su sakin, iako ne spadaju u kalkale glasove.

Ubrzano (tedvir) التَّذْوِيرُ i brzo učenje (hadr) الْحَدْرُ a u isto doba i pravilno, mogu učiti samo oni koji mnogo vježbaju učenje Kur'ana. Najbolje i najpravilnije učenje zove se "tertil" التَّرْتِيلُ jer je taj termin jedino zastupljen u Kur'anu a.š. na dva mjesta u vezi sa učenjem Kur'ana. Vidi "Ahkamut-tedžvid od Silajdžića i Trebinjca, str. 13–14, koja knjiga nam daje širi uvid i detaljniji opis pravila o učenju Kur'ana.

Sa puno pažnje i ljubavi prema Kur'anu a.š. slušajući i druge, a i sebe, stalno ćemo napredovati u lijepom učenju.

Silajdžić hfz. Kamil

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ
عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

1. MUTEHARRIK, SAKIN, TENVIN

• تَنْوِينٌ، سَاكِنٌ، مُتَحَرِّكٌ

Primjer: لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالٌ

Kakvi su harfovi u navedenim primjerima: م، ل، ك، ل

ل، ا، ق، م، م، ا، ق

Pravilo: Muteharrik je onaj harf, koji je napisan sa kratkim vokalima:

"e" - (فَتْحَةٌ), "i" - (كَسْرَةٌ) ili "u" - (ضَمَّةٌ).

Sakin je onaj harf, koji je napisan bez kratkih vokala, a iznad njega ima znak u obliku malog kružića (سُكُونٌ) - (و).

Tenvin je podvostručenje kratkog vokala. To znači da se uz kratki vokal (e, i, u) izgovori još glas "n" (ن).

Tenvin je uvijek napisan na kraju riječi, a izgovara se kratko: en, in, un.

Kaži, koji su harfovi u slijedećim riječima muteharrik, koji sakin i da li ima koji tenvin:

جَمَعْنَا ، بِالْخَيْرِ ، تَهْتِ ، تَمَامًا ، مُقَاتَلَةٌ

اِرْجِعِي ، تَفَاوُتِ

2. HARFI-MEDD حَرْفِ مَدِّ

Primjer: يَقُولُ ، قِيلَ ، قَالَ .

Koji se harf uči dužim glasom u navedenim primjerima?

Pravilo: Harf koji se uči dužim glasom zove se harfi-med.

Kakav je "أ" , kakvo je "ي" , kakav je "و" u navedenim primjerima?

Kakvi su harfovi prije harfi-medova?

Pravilo: "أ" će biti harfi-medd kad bude "ا" sakin, a prije njega harf sa kratkim vokalom "e" – (fethatom).

"ي" će biti harfi-medd kad bude "ي" sakin, a prije njega harf sa kratkim vokalom "i" – (kesretom).

"و" će biti harfi-medd kad bude "و" sakin, a prije njega harf sa kratkim vokalom "u" – (dammetom).

Kaži ima li koji harfi-med u slijedećim riječima i zašto je harfi-med:

قَلِيلًا ، يَعْقِدُ ، مَالِكِ ، وَقَفْنَا ، سَمِيعٌ ، ثَوَابًا .

3. SEBEBI-MEDD سَبَبِ مَدِّ

Primjer: حَاجٌ (حَاجٌّ) ، وَمَأْنَتٌ ، جَاءَ ،

يَعْلَمُونَ .

Koji su harfi-meddovi u navedenim primjerima?

Kako se ovi harfi-meddovi uče?

Zašto se uče dužim glasom?

Koliko ima sebebi-meddova?

Kakvo može biti hemze?

U kojoj je riječi krivo hemze?

U kojoj je riječi pravo hemze?

U kojoj je riječi sebebi-medd sukun?

Pravilo: Riječ u kojoj se poslije harfi-medda nađe sebebi-medd hemze ili sebebi-medd sukun, u toj se riječi harfi-medd uči dužim glasom.

Sebebi-medda imaju dva, i to: sebebi-medd hemze i sebebi-medd sukun.

Sebebi-medd hemze može biti: krivo hemze i pravo hemze.

Sebebi-medd sukun je sâkin harf poslije harfi-medda.

Ponavljanje:

Koji se harf zove muteharrik i kaži jedan primjer?

Koji se harf zove sakin i kaži jedan primjer?

Šta je tenvin i prouči jedan tenvin?

Koliko ima harfi-meddova i koji su?

Kada će biti "أ" harfi-medd i kaži jedan primjer?

Kada će biti "و" harfi-medd i kaži jedan primjer?

Koliko ima sebebi-meddova?

Kaži jednu riječ u kojoj ima sebebi-medd hemze: krivo, pravo?

Kaži jednu riječ u kojoj ima sebebi-medd sukun?

4. MEDDI-TABII مَدِّ طَبِيعِي

Primjer: يَقُولُ ، لَمَّا قِيلَ ، قَالَ

Ima li u navedenim primjerima harfi-medd i kolika je dužina glasa?

Pravilo: Meddi-tabii će biti kad bude harfi-med, a poslije njega ne bude sebebi-medda.

Dužina glasa kod meddi-tabia je obična, to jest koliko bi rekao jedanput "أ" – (e).

Kaži gdje je u slijedećim riječima meddi-tabii:

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْمُتَكَاثِرِ ، وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا

5. MEDDI-MUTTASIL

مَدِّ مُتَّصِلٌ

Primjer: سُوءٌ ، سِيءٌ ، جَاءٌ ،

Ima li harfi-medd u navedenim primjerima?

Šta vidiš poslije harfi-medda?

Kakvo je hemze u tim riječima?

Pravilo: Meddi-muttasil će biti kad bude harfi-med, a poslije harfi-medda sebebi-medd, oboje u jednoj riječi.

Meddi-muttasil se uči dužinom koliko bi rekao četiri puta "e" – (أ).
Meddi-muttasil se mora učiti ovom dužinom, jer su ga svi kurrai ¹⁾ tako učili.

Prouči slijedeće riječi dužinom kojom treba i kaži šta ima u kojoj riječi od pravila koje smo učili:

يُتِيمُونَ • مَلَائِكَةٌ • سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ

مَنْ يَشَاءُ • أَهْوَاءَهُمْ • تَبَارَكَ وَتَعَالَى

1) Kurrai – učenjaci koji su najpravičnije učili Kur'an.

6. MEDDI-MUNFASIL

مَدِّ مُنْفَصِلٍ

Primjer: **إِنِّي أَخَافُ ، تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ ، وَمَا أَنْتَ**

Ima li u navedenim primjerima harfi-medd?
Šta vidiš poslije harfi-medda?

Pravilo: Meddi-munfasil će biti kad bude harfi-medd, a poslije njega se bebi-medd hemze u drugoj riječi.

Meddi-munfasil se može učiti dužinom koliko bi rekao četiri puta "e" (إِ), a može se učiti i kraćom dužinom, jer ga nisu svi kurrai učili istom dužinom glasa.

Prouči slijedeće riječi dužinom kojom treba i kaži u kojoj riječi ima meddi-munfasil, meddi-muttasil, meddi-tabii:

أَبَابِيلَ تَرْمِيهِمْ ، سَفَهَاءُ ، يَا أَيُّهَا

Prouči i ove riječi:

- وَبِهِ إِلَّا - وَبِهِ إِلَّا

- أَنْ مَالَهُمْ أَخْلَدَهُمْ - أَنْ مَالَهُ أَخْلَدَهُ

Šta se uči poslije harfa "ه" a ne piše se?

Kako se zove takav "و" ili takvo "ي"?

Ima li zamišljeni vav – (و) ili je – (ي) = (vavi-mukaddereh ili jai mukaddereh) u slijedećim riječima:

عِنْدَرِيهِ ، إِلَّا أَنْ يَقُولُوا ، عِنْدَهُ إِلَّا ، لِمَا

، عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ ، لِيُثْلِهِ أَبَدًا ، إِنَّهُ

مَعَهُ أَجْمَعِينَ ، مِنْ حَوْلِهِ إِلَّا ، مَعَهُ آخَاهُ

7. MEDDI-LAZIM

مَدِّ لَازِمٌ

Primjer: حَاجُوكَ - الحَاقِقَةُ - الحَاقِقَةُ
- حَاجُوكَ -

Ima li harfi-medd u navedenim primjerima?

Šta vidiš poslije harfi-medda?

Kakav je to sukun?

Šta znači sukuni-lazim?

Pravilo: Meddi-lazim će biti kad bude harfi-medd, a poslije harfi-medda sebebi-medd sukuni-lazim, to jest stalni sukun.

Meddi-lazim se uči dužinom koliko bi rekao četiri puta "e" – (آ).

Meddi-lazim se mora učiti tom dužinom, jer su ga svi kurrai tako učili.

Prouči slijedeće riječi dužinom kojom treba i kaži šta ima u svakoj riječi od pravila tedžvida:

الآن رَأَدُّوكَ . وَلَا الضَّالِّينَ

حَمَّ . آلم . تَأْمُرُونِي

ن . طه طسَمَ . المص

بَصِيرٌ . ذَهَبُوا إِلَى الْبَيْتِ . أَوْلَعِكَ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ . بَرَاءَةٌ

8. MEDDI-ARID

مَدِّ عَارِضٍ

Primjer:

يَوْمَ الدِّينِ • يَعْلَمُونَ

نَسْتَعِينُ

Ima li u navedenim primjerima harfi-medd?

Kakav je "ن" poslije harfi-medda ako se na njemu stane?

Šta je takav sukun?

Pravilo: Meddi-arid će biti kad bude harfi-medd, a poslije njega sukuni-arid, to jest nestalni sukun.

Meddi-arid se može učiti dužinom koliko bi rekao četiri puta "e"-(أ).

Meddi-arid nisu svi kurrai jednako učili.

Kakva je razlika između meddi-arida i meddi-lazima?

Kakav je sukun kod meddi-arida, a kakav kod meddi-lazima?

Šta je reći sukuni-arid, a šta sukuni-lazim?

Prouči slijedeće riječi kako treba i kaži ima li u njima meddi-arid:

عَلِيمٌ حَلِيمٌ • سَمِيعٌ بَصِيرٌ

اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ • يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ

• يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ • وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ •

9. MEDDI-LIN مَدِّ لَيْن

Primjer: وَالصَّيْفِ • مِنْ خَوْفٍ

-عَيْنَ- عَ

Uči li se duže ijedan harf u navedenim primjerima?

Jesu li "و" i "ي" harfi-medd?

Kakva je razlika između harfi-medda i harfi-lina?

Pravilo: "و" i "ي" biće harfi-lin kad budu sakin, a prije njih harf sa kratkim vokalom "e"-fethatom.

Meddi-lin će biti kad bude harfi-lin, a poslije njega sebi-medd sukuni-arid ili sebi-medd sukuni-lazim.

Meddi-lin sa sukuni-aridom može se učiti dužinom koliko bi rekao dva puta "e" – (أَ), a meddi-lin sa sukuni-lazimom treba učiti dužinom koliko bi rekao dva puta "e" – (أَ).

Prouči slijedeće riječi dužinom kojom treba i kaži: koji je meddi-lin sa sukuni-aridom, a koji sa sukuni-lazimom:

حَمَّ . كَهَيَّعَ . إِلَيْهِ . عَلَيْهِ .

عَسَقَ

Ponavljanje:

1. Koliko ima harfi-meddova?
2. Koliko ima harfi-linova?
3. Kakva je razlika između harfi-medda i harfi-lina?
4. U kojim je riječima harfi-medd, a u kojim harfi-lin?
5. Koliko ima sebebi-meddova?
6. U kojim je riječima sebebi-med?
7. Kakvo može biti hemze?
8. Kakav može biti sebebi-medd?
9. Gdje je sebebi-medd hemze krivo, a gdje hemze pravo?
10. Kojom se dužinom mora učiti meddi-muttasil?
11. Kojom se dužinom uči meddi-munfasil?
12. Koliko ima sebebi-medd sukuna?
13. Gdje je sebebi-medd sukuni-lazim?
14. Gdje je sebebi-medd sukuni-arid?
15. Kojom se dužinom uči meddi-lazim i zašto?
16. Kojom se dužinom uči meddi-arid i zašto?
17. Šta je sukuni-lazim, a šta sukuni-arid?
18. Koji je sebebi-medd u meddi-lina?
19. Kad bude meddi-lin sa sukuni-aridom kojom se dužinom uči?
19. Kad bude meddi-lin sa sukuni-aridom kojom se dužinom uči?
20. Kad bude meddi-lin sa sukuni-lazimom kojom se dužinom uči ?
21. Kaži po jednu riječ u kojoj ima: meddi-tabii, meddi-muttasil, meddi-munfasil, meddi-lazim, meddi-arid i meddi-lin?

10. IDGAMI MEAL-GUNNEH

إِدْغَامٌ مَعَ الْغُنَّةِ

Primjer: **فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ . مِّنْ وَآلٍ**

Kakav je harf nun (ن) u riječi " **مِّنْ وَآلٍ** ?

Šta ima prije mima (م) u primjeru " **فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ** ?

Prouči slijedeće riječi i kaži koji su harfovi poslije nun-sakina ili tenvina:

إِلَى شَيْءٍ يُنْكِرُهُ . وَمَنْ يَعْمَلْهُ

Koji su harfovi u navedenim primjerima bili poslije nun-sakina ili poslije tenvina?

Pravilo: Idgami meal-gunneh će biti kad nun-sakin ili tenvin budu ispred jednog harfa od " **يَمِينُو** " harfova, to jest: **و ، ن ، م ، ي** harfova.

Idgami meal-gunneh znači da nun-sakin ili tenvin uklopimo u neki harf od **يَمِينُو** harfova i proučimo kroz nos.

مِّنْ وَآلٍ se uči kao da je napisano: **مِوَالٍ**

Kaži šta ima u slijedećim riječima i prouči svaku kako treba:

أَوْ كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ . غَشَاوَةٌ وَلَهُمْ

مِنْ مِثْلِهِ . وَبُرُقٌ يَجْعَلُونَ

Prouči: دُنْيَا . قِنْوَانٌ

Zašto se u ovim riječima ne uklapa nun-sakin u vav (و) ili u je (ي) ?

Pravilo: Kad bude nun-sakin i يَهُنُو harfovi u jednoj riječi onda nije idgami meal-gunneh.

11. IDGAMI BILA GUNNEH

إِدْغَامٌ بِلَا غُنَّةٍ

Primjer: هُدًى لِلْمُتَّقِينَ . مِنْ رَبِّكَ

Koji su harfovi u navedenim primjerima poslije nun-sakina ili tenvina?

Pravilo: Idgami bila gunneh je kad nun-sakin ili tenvin budu ispred jednog harfa od ك ر ل harfova, to jest: ك ر ل harfova.

Idgami bila gunneh znači da nun-sakin ili tenvin uklopimo u jedan harf od **أَلْر** harfova, ali ne treba učiti kroz nos.

مِرِّبِكَ se uči kao da je napisano: **مِنْ رَبِّكَ**

Prouči slijedeće riječi kako treba: **وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ**

رِزْقًا لَكُمْ، فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ

Kakva je razlika između idgami bila gunneh i idgami meal-gunneh?

12. IHFA **إِخْفَاء**

Primjer: **وَفَتَحُ قَرِيبٌ . إِنَّ كَانَ**

Koji su harfovi u gornjim primjerima poslije nun-sakina i tenvina?

Pravilo: Ihfa je kad nun-sakin ili tenvin budu ispred jednog harfa od petnaest ihfaovih harfova.

Ihfaovi harfovi su:

ثَنَا - ث ، ذَا - ذ ، صِف - ص
 قَدْ - ق ، شَخْصٍ - ش ، جُودًا - ج ،
 ضَع - ض ، كَرَمًا - ك ، سَمَاء - س ،
 تُثْقِلُ - ت ، زِدْ - ز ، ظَالِمًا - ظ
 فَتْرًا - ف ، طَالِبًا - ط ، دُم - د

Ihfa znači ne uklopiti nun-sakin ili tenvin sasvim u ihfaov harf, nego ga polako kroz nos proučiti.

Prouči slijedeće primjere kako treba:

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، أَنْذَرْتَهُمْ

أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ، مَاءً فَأَخْرَجَ

فَأَنْجَيْنَا ، وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

13. IKLAB

اِقْلَاب

Primjer: سَمِيعٌ بَصِيرٌ ، مِنْ بَعْدِ .

Koji je harf poslije nun-sakina i tenvina u navedenim primjerima?

Pravilo: Iklab je kad nun-sakin ili tenvin budu ispred harfa "ب"

Iklab znači pretvoriti nun-sakin ili tenvin u harf "أ"

مِنْ بَعْدِ se uči kao da je napisano: مِنْ بَعْدِ

Prouči slijedeće riječi kako treba: أَنْبِيَهُمْ . لِيُنَبِّذَنَّ

• أَنْبِيَاءُ ، غُلْفٌ بَلْدٌ .

14. IZHAR

اِظْهَار

Primjer: غَفُورٌ حَلِيمٌ ، مِنْ أَمْنٍ .

Koji su harfovi poslije nun-sakina i tenvina u navedenim primjerima?

Pravilo: Izhar je kad nun-sakin ili tenvin budu ispred jednog harfa od šest izharovih harfova.

Izhar znači nun-sakin i tenvin čisto proučiti.

Izharovi harfovi su: حَ حِ ، اَللّٰهُ - ا

، غَنِيٌّ - غ ، عَدْلٌ - ع خَالِقٌ - خ ،

هَادِيًّا - ه

Prouči slijedeće riječi kako treba: فِي الْأَنْعَامِ ، سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ

لَبَنًا خَالِصًا .

Ponavljanje:

Kaži šta je u tedžvidu kad nun-sakin ili tenvin budu ispred pojedinih harfova od dvadeset i osam arapskih harfova?

Napiši sve harfove u dva reda i zabilježi kod svakog harfa šta je u tedžvidu, ako ispred njega bude nun-sakin ili tenvin.

15. IDGAMI MISLEJN

إِدْغَامٌ مِثْلَيْنِ

Primjer: أَنْ أَضْرِبَ بِعَصَاكَ

Pravilo: Kad bude harf sakin ispred istog harfa to je idgami-mislejn. Prvi harf se uklapa u drugi, a izgovara se ovako:

أَنْ أَضْرِبُ بِعَصَاكَ

Pravilo: Kad bude mim-sakin ispred mima to se zove idgami-mislejn me-algunneh, jer se uči kroz nos.

أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ

se uči kao da je napisano:

أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ

Pravilo: Kad bude mim-sakin ispred harfa "ب", to se zove "ihfa šefevi", naprimjer:

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

Kad bude mim-sakin ispred drugih harfova onda je to izhar, naprimjer:

لَكُمْ دِينُكُمْ

Koliko ima pravila za mim-sakin i kako se koje zove?

Kaži šta su slijedeći primjeri u tedžvidu: خَلَقَكُمْ ثُمَّ

• الْأَمْثَالُ • لِلَّهِ • لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ •

لَهُمْ رِزْقًا • تَقِيكُمْ بِأَسْمِكُمْ لَكُمْ بَلَاءٌ

16. IDGAMI MUTEDŽANISEJN

إِدْغَامٌ مُتَجَانِسَيْنِ

Primjeri:

• يَلْهَثُ ذَاكَ • عَبْدُهُ

• يَا بَنِيَّ اذْكَبْ مَعَنَا

Izgovori navedene primjere ovako:

• يَا بَنِيَّ اذْكَبْ مَعَنَا ، يَلْهَذَاكَ

U koje su se harfove pretvorili harfovi: " ب " " ا " " ث " ?

Pravilo: Kad bude jedan harf sakin ispred drugog srodnog harfa to je onda idgami-mutedžanisejn.

Prvi se harf uklopi u drugi harf.
Takvih srodnih harfova ima osam i to:

1. **ط، د، ت** , na primjer: وَقَالَتْ طَائِفَةٌ

بَسَطْتَ أَثْقَلْتَ دَعَا اللَّهَ

2. **ث ذ ظ** , na primjer: إِذْ ظَلَمُوا

يَا لَيْتَ ذَلِكَ

3. **ب، م** na primjer: يَا بَنِيَّ أَزْكَبَ مَعَنَا

17. IDGAMI MUTEKARIBEJN

إِدْغَامٌ مُتَقَارِبَيْنِ

Primjeri: قَدْرَبِ ، أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Izgovori navedene primjere ovako:

قُرَّبِ ، أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Gdje su harfovi: ل ا ق ؟

Pravilo: Kad bude jedan harf sakin ispred drugog harfa, koji mu je blizak u izgovoru to je onda idgami-mutekaribejn.

Takvih bliskih harfova u izgovoru ima četiri i to:

1. ل ا ق , na primjer: اَلَمْ يَخْلُقْكُمْ

2. ر ل , na primjer: بَلْ رَفَعَهُ اللهُ

18. IDGAMI ŠEMSIJJEH اِدْغَامِ شَمْسِيَّةِ

Primjer: التَّائِبُونَ السَّائِحُونَ

Koji je harf napisan u navedenim primjerima, a da se ne uči?

Kako se zove elif-lam?

Pravilo: Kad bude lami-tarif (elif-lam) pred jednim od četrnaest idgami-šemsijeh harfova onda je to idgami-šemsijeh.

Idgami-šemsijeh harfovi su: شَمَّ - ث ، تَبَّ - ت ،

رَمَى - ر ، ذَنْبًا - ذ ، دَعَى - د ،
 صَدَرَ - ص ، شِمٌّ - ش ، سُمْعَةٌ - س ،
 ظَنَّ - ظ ، طَابَ - ط ، ضَيْفٍ - ض ،
 نَعَمْ - ن ، لَهُ - ل ،

Idgami-šemsijjeh znači uklopiti lemi-tarif u harf poslije lami-tarifa.

Pravilo: Ako lami-tarif bude ispred nuna (ن), onda je idgami-šemsijjeh meal-gunneh, jer se uči kroz nos, kao: مَلِكِ النَّاسِ

Pravilo: Kada bude lami-tarif ispred drugih harfova, osim spomenutih idgami-šemsijjeh harfova to je onda "izhari-kamerijjeh", kao:

مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ

Kaži koje je idgami-šemsijjeh, a koje izhari-kamerijjeh u slijedećim primjerima:

وَالرَّائِعُونَ . وَالْفَجْرِ . وَالْعَصْرِ
 . بِالْبُرْكَاتِ . وَالشَّمَرَاتِ . حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ

19. DAMIR

ضَمِيرٌ

Primjer: عَلَيَّ ، نَصْرُهُ ، بِهِ ، لَهُ ،

Kako se zove okruglo "h" (ه) u navedenim primjerima?

Kada se damir uči dugo, a kada kratko?

Pravilo: Kad je prije damira harf muteharrik onda se damir uči dugo, a kad je prije damira harf sakin, onda se damir uči kratko.

Izuzetak je damir u surei-Furkan u riječima:

وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا

Prouči damire kako treba u slijedećim primjerima: إِنَّهُ ، أَصَابَتْهُ ،

أَصَابَهُ ، لَا يَضُرُّهُ ،

20. KALKALEH

قَلْقَلَةٌ

Primjer: يَجْعَلُونَ ، لَمْ يَلِدْ ،

Koji se harfovi dobro čuju kad učimo navedene primjere?

Čuju li se bolje neki harfovi i kad učimo ove riječi:

أَبْنَاءَهُمْ ،
أَقْرَبُ ، عَطْفِهِ

Pravilo: Kalkaleh je kada u sredini ili na kraju riječi bude sakin neki

harf od قُطْبُ جَدِّ harfova.

د ، ج ، ب ، ط ، ق harfovi su: قُطْبُ جَدِّ

Kalkaleh znači proučiti harf oštrim glasom.

Prouči slijedeće riječi kako treba:

أَحَدٌ ، يَدْخُلُونَ ،
نَذِيرُهُ ، فَلْيَمْدُدْ ، ثُمَّ لِيَقْطَعْ ،
مِنْ قَبْلِكَ ، وَاجْتَنِبُوا ، تَقْوَى الْقُلُوبِ ،

21. LAFZATUL-LAH

لَفْظَةُ اللَّهِ

Primjer: اللَّهُ ، نَصْرُ اللَّهِ ، وَاللَّهُ

Kad se lafzatul-lah uči krupno, a kad se uči tanko?

Pravilo: Kada je prije lafzatul-laha harf sa kratkim vokalom "e" ili kratkim vokalom "u" onda se lafzatul-lah uči krupno, a kada bude prije lafzatul-laha harf sa kratkim vokalom "i", onda se lafzatul-lah uči tanko.

Prouči slijedeće lafzatul-lahe kako treba: **مِنَ اللَّهِ ، تَأْتِيهِ ، بِإِلَهِ .**

22. HUKMUR-RAI **حُكْمُ الرَّاءِ**

Primjer: **رِجَالٌ ، رَحْمَةً اللَّهُ عَلَيْهِ .**

Koji je harf na početku navedenih primjera?

Pravilo: Kad u jednoj riječi ima harf "ر", takva riječ se zove hukmur-
-rai.

Harf "ر" može da se uči krupno, a može se učiti i tanko (tvrdo i me-
ko):

1. Kad bude "ر" sa vokalom "e" ili vokalom "u" uči se krupno, kao :

الْصَّدْرُ ، تَمْرٌ مَرَّ السَّحَابِ ، مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ .

2. Kad bude "ر" sakin, a prije njega harf sa vokalom "e" ili vokalom "u", također se uči krupno, kao:

بِالْبِرِّ ، وَالْأَخْرُ .

3. Kad bude "ر" sa vokalom "i" uči se tanko kao:

بِالنُّذْرِ ، فِي الصُّدُورِ .

4. Kad bude "ر" sakin a prije njega harf sa vokalom "i" također se uči tanko, kao:

وَأَصْطَبِرُ

5. Kad bude "ر" sakin a prije njega harf sa vokalom "i", ali poslije "ر" bude neki harf od اِسْتِعْلَا harfova, tada se "ر" uči krupno, kao:

قِرْطَاسٍ ، مِرْصَادٍ .

اِسْتِعْلَا harfova ima sedam i to: حَصَّ - خ ، ص

ضَغَط = ض ، غ ، ط ، قَط = ق ، ظ

6. Kad bude "ر" sakin, a poslije njega jedan harf od اِسْتِعْلَا harfova sa vokalom "i", onda se "ر" može da uči i krupno i tanko, kao:

كُلُّ فِرْقٍ

7. Kad bude "ر" sakin, a prije njega harf sa nestalnim vokalom "i", onda se "ر" uči krupno, kao:

أَرْجِي مِنْ أَرْتَضِي

8. Kad bude "ر" sakin, a prije njega harf sakin, a prije toga harf sa vokalom "e" ili vokalom "u" onda se "ر" uči krupno, kao:

مِنْ كُلِّ أَمْرٍ

مَا فِي الصَّدُورِ

9. Kad bude "ر" sakin, a prije njega harf sakin, a prije toga harf sa vokalom "i", onda se "ر" uči tanko, kao:

قَدِيرٌ ، بَصِيرٌ

10. Kad bude "ر" sakin, a prije njega harfi-lin, tada se "ر" uči tanko, kao:

خَيْرٌ

23. SEKTEH سَكْتَهُ

Sekteh ima u Kur' anu na četiri mjesta:

1. U suretul'Kehf: عِوَجًا قِيًّا

2. U suretul-Kijameh: وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

3. U suretu Vejlun lil-mutaffifine: كَلَّابٌ رَّانٌ

4. U suretu JASIN: مِنْ مَّرْقَدِنَا هَذَا

Sekteh znači malo stati, a ne predahnuti. Prema tome navedene primjere treba

učiti ovako:

، وَقِيلَ مَنْ - رَاقٍ ، عِوَجًا - قِيًّا

• مِنْ مَّرْقَدِنَا - هَذَا ، كَلَّابٌ - رَّانٌ

24. KAKO SE STAJE PRI UČENJU KUR' ANA?

1. Kad se stane na jednoj riječi, u koje je krajnji harf muteharrik, onda se taj krajnji harf prouči sakin, kao:

مِنَ الرَّسُولِ ، وَمَا كَسَبَ
مِنَ الرَّسُولِ ، وَمَا كَسَبَ

2. Ako je na krajnjem harfu tenvin "en" onda se na krajnjem harfu stane kao da poslije toga harfa ima harfi-medd elif, kao:

بَصِيرًا ، كَبِيرًا
بَصِيرًا ، كَبِيرًا

3. Kad je krajnji harf okruglo "ه", onda se to "ه" uči kao okruglo "ه" kao:

مِنَ لَدُنكَ رَحْمَةً ، مِن لَدُنكَ رَحْمَةً

4. Ako je krajnji harf sakin i ostaje sakin, kao:

لَمْ يَلِدْ
يَرْضَىٰ نَفْسِي

25. GDJE SE STAJE KAD SE UČI KUR' AN?

1. Na kraju svakog ajeta može se stati.

2. Gdje ima znak "م" tu se mora stati, kao:

فَلَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ

3. Gdje ima znak "ط" tu treba stati, kao:

وَمَا كَسَبَ

4. Gdje ima znak "ج" može se preći, ali je bolje stati, kao: اللَّهُ الصَّهْدُ

5. Gdje ima znak "ص" treba preći, kao:

وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ

6. Gdje ima znak "ز" bolje je preći nego stati, kao:

أَمْ لَكُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَكُمْ

Primjedba: Ako se mora stati na jednoj riječi gdje nema znaka za stajanje, onda treba ponoviti riječ na kojoj smo zastali, kao kad učimo ajet:

قُلْ لَا أَمْلِكُ نَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ط

pa da stanemo na riječi: وَلَا ضَرًّا onda treba ponoviti riječ وَلَا ضَرًّا

i nastaviti učiti do znaka za stajanje: وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ط

Primjedba: "Imalu" u: بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا i skriveni "vav" - و -

u riječi: صَلُّوا أَقِيمُوا , te elife, koji se pišu, a ne uče se u riječima; دَاوُدَ

اجْتَنِبُوا itd., kao i u riječi: وَلَكِنَّا u suretul-Kehf treba objasniti pri

poučavanju učenja Kur' ana.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى التَّامِ

RJEČNIK ARABIZAMA

Damir, spojena (nenaglašena) lična zamjenica za 3. lice jednine (هـ, ا) koja se izgovara nekad kratko (hu, hi), a nekad dugo (hū, hi).

Dammeh, kratki vokal "u" (ـ).

Fethah, kratki vokal ـَ (e, a).

Harf, slovo, glas.

Harfi-medd, jedan od tri duga vokala (harfovi: ا، و، ي).

Hukmur-rāʾ, način izgovora glasa "ر" (r).

Idgami bila gunneh, slivanje jednog glasa u drugi, bez propuštanja slivenog glasa kroz nos.

Idgami meal-gunneh, slivanje jednog glasa u drugi, uz propuštanje slivenog glasa kroz nos.

Idgami mislejn, slivanje dvaju istovjetnih glasova u jedan, pa zatim izgovaranje toga glasa udvostručeno.

Idgami mislejn meal-gunneh slivanje dvaju istovjetnih glasova u jedan, pa zatim izgovaranje toga glasa udvostručeno, ali kroz nos.

Idgami mutedžanisejn, slivanje dvaju srodnih glasova u jedan, i to prvog u drugi, a zatim izgovaranje drugog glasa udvostručeno.

Idgami mutekâribejn, slivanje dvaju bliskih glasova (obzirom na ishodište), i to prvog u drugi, pa zatim izgovaranje drugog glasa udvostručeno.

Idgami šemsijjeh, podvostručenje jednog od 14 idgami šemsijjeh harfova iza lâmi ta'rifa uz neizgovaranje glasa ل (l).

Ihfa', izostavljanje ("sakrivanje") ishodišta glasa ح (h) koji je sakin ispred određenih glasova, propuštajući ostatak glasa kroz nos.

Ihfaun šefevijj, zadržavanje na usnama glasa م kada je sakin ispred glasa ب, propuštajući م kroz nos.

Iklâb, uklapanje glasa ن, kada je sakin, u glas ب.

Imâleh, izgovaranje glasa između dugog "ā" i dugog "ē".

Izhar, odvajanje glasa ن (nestivanje, neuklapanje) ispred izvjesnih harfova.

Izhari kamerijeh, izgovaranje bez podvostručenja jednog od 14 idgâmi kamerijeh harfova iza lâmi ta'rifa uz izgovaranje glasa ل (l).

Kalkaleh, odskakanje (malo praskanje) nekih glasova pri svršetku njihova izgovora.

Kesreh, kratki vokal َ (i).

Lafzatullah, riječ "Allah".

Lâmi-ta'rif, određeni arapski član أل (el).

Meddi-arid, neobična dužina glasa koja nastaje zastajanjem na riječi a zbog nestalnog sakina iza dugog vokala.

Meddi-lazim, neobična, ali obavezna dužina glasa koja nastaje zbog stalnog sakina iza dugog vokala.

Meddi-lîn, neznatno produženje glasova و i ی kad su u nekoj riječi sakin, a prije njih harf sa fethom; nastaje kada iza ovakvih glasova bude stalni ili nestalni sakin.

Meddi munfasil, neobična dužina vokala iza koga u slijedećoj riječi dolazi hemze.

Meddi-muttasil, neobična, ali obavezna dužina vokala iza koga u istoj riječi dolazi hemze.

Meddi-tabi'ijj, obična dužina glasa.

Muteharrik, harf s kratkim vokalom.

Sakin, harf s malom kružnicom َ iznad sebe što znači da je bez vokala.

Sebebi-medd, glas koji prouzrokuje povećanje dužine dugog vokala.

Sekteh, presijecanje glasova uz istodobno zadržavanje daha.

Tenvin, dvostruki kratki vokali na kraju riječi (َ , ِ , ُ i , čitaju se: "en", "in" i "un").

